

Y Cyngor - 4 Tachwedd 2021

Hysbysiad o Gynnig - Argyfwng Natur.

Hysbysiad o Gynnig gan y Cyngorwyr P K Jones, A S Lewis, R C Stewart, D H Hopkins, M C Child, E J King, L S Gibbard, A Pugh, R V Smith, R Francis-Davies, M Thomas ac A H Stevens

Mae'r cyngor hwn yn nodi gyda braw ei fod yn fater brys i gymryd camau cryf, perthnasol ac uniongyrchol i atal a lleihau graddfa ac effeithiau colli bioamrywiaeth a newid yn yr hinsawdd yn fyd-eang, a achosir gan fodau dynol, ar ddynolryw a bywyd gwyllt.

Mae'r cyngor hefyd yn nodi methiant gwledydd ar draws y byd (gan gynnwys y DU) i gyflawni bron pob un o nodau datblygu cynaliadwy'r CU, gan gynnwys bioamrywiaeth, a bennwyd yn 2010, sydd bellach i'w hadolygu yn COP 15 ym mis Hydref yn Kunming, Tsieina – Llwyfan Rhynglywodraethol ar Fioamrywiaeth ac Ecosystemau (IPBES).

Rydym yn wynebu argyfwng hinsawdd ac ecolegol lleol a byd-eang rhyngberthynol, gydag 17% o rywogaethau Cymru mewn perygl o ddarfod. Ond gallwn newid hyn drwy adfer byd natur, a fydd hefyd yn helpu i fynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd. Ar 30 Mehefin 2021, Llywodraeth Cymru oedd un o'r seneddau cyntaf yn y byd i ddatgan argyfwng natur. Cyhoeddodd y Gweinidog dros Newid yn yr Hinsawdd, Julie James AS, mai 'adfer natur a lliniaru effaith newid yn yr hinsawdd yw prif flaenoriaethau'r llywodraeth hon'.

Datganodd Cyngor Abertawe argyfwng hinsawdd ym mis Mehefin 2019 ac ers hynny mae wedi bod yn datblygu Cynllun Gweithredu Newid yn yr Hinsawdd ar gyfer y cyngor ac ar gyfer Abertawe gyfan, mewn cydweithrediad â Fforwm Amgylcheddol Abertawe a rhanddeiliaid eraill.

Mae'r cyngor hwn yn cydnabod bod colli bioamrywiaeth yr un mor ddifrifol â newid yn yr hinsawdd i'n goroesiad yn y dyfodol – mae natur yn cyfrannu cymaint i'n byd, yn ymarferol ac o ran gwasanaethau ecosystemau – dal a storio carbon, rheoli dŵr ffres, rheoli pridd, rheoli llygredd aer, cysgod, oeri ac atal llifogydd, planhigion bwyd, meddyginiaethau – a hefyd o ran harddwch naturiol sy'n effeithio ar iechyd meddwl a lles.

Felly, i gefnogi datganiad Llywodraeth Cymru o argyfwng natur, rydym yn cynnig bod y cyngor yn datgan argyfwng natur ac yn ymrwymo'n llawn i baratoi a chyflwyno Cynllun Gweithredu Adfer Natur i'w weithredu ochr yn ochr â'r Cynllun Gweithredu Hinsawdd sy'n datblygu.

Mae llawer o waith eisoes yn cael ei wneud:

- Mae'r cyngor wedi cynnwys amcan lles sy'n flaenoriaeth gorfforaethol ar gyfer adfer natur yn ei Gynllun Corfforaethol ar gyfer 2020-2022.
- Mae wedi cefnogi'r gwaith o gyflawni'r amcan 'Gweithio gyda Natur' yng Nghynllun Lles Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Abertawe.
- Mae'r cyngor wedi sefydlu Bwrdd Rhaglen Newid yn yr Hinsawdd a Natur a Grŵp Llywio i sicrhau bod y ddau fater yn cael eu hystyried yn llawn ar draws holl gynlluniau a phrosiectau meysydd gwasanaeth.
- Rydym wedi penodi Swyddog Bioamrywiaeth rhan-amser i weithio ar y cyd â holl wasanaethau'r cyngor, i sicrhau cydymffurfiaeth â'n dyletswydd bioamrywiaeth Deddf yr Amgylchedd (Cymru) ac i fonitro a chofnodi cynnydd, yn ogystal â darparu cyngor a chymorth ar gyfer paratoi a chyflawni Cynllun Gweithredu Adran 6. □ Rydym yn darparu rôl arweiniol o ran cydlynu a chefnogi'r Bartneriaeth Natur Leol (PNL), y mae ganddi dros 97 o aelodau o sefydliadau bywyd gwyllt lleol a sefydliadau eraill, sy'n dymuno cyfrannu at adferiad natur.
- Rydym hefyd yn cyflogi swyddog PNL rhan-amser dros dro a fydd yn cydlynu'r gwaith o baratoi Cynllun Gweithredu Adfer Natur Lleol.

Fodd bynnag, er bod llawer o waith da'n cael ei wneud a llawer o gynnydd yn cael ei wneud, **mae angen i ni wneud mwy.**

Mae maint yr her yn gofyn am fwy o flaenoriaethu, ymrwymiad ac adnoddau ychwanegol i sicrhau ein bod yn cyrraedd ein targedau i wrthdroi dirywiad bioamrywiaeth.

Gallai camau gweithredu penodol gynnwys:

- Cynnal a chryfhau ein blaenoriaeth gorfforaethol ar gyfer adnoddau naturiol a bioamrywiaeth gan gynnwys Newid yn yr Hinsawdd.
- Adnewyddu Siarter Hinsawdd Abertawe i ddod yn Siarter Hinsawdd a Natur integredig.
- Ehangu cylch gorchwyl ac aelodaeth y grŵp llywio newid yn yr hinsawdd presennol i gynnwys natur a bioamrywiaeth a'i wneud yn Grŵp Llywio Newid yn yr Hinsawdd a Natur .
- Parhau i gydweithio â'r Bartneriaeth Natur Leol (PNL) a rhwydweithiau allweddol eraill ledled Cymru i wneud mwy o le i alluogi natur i ddod yn doreithiog eto. Mae'r PNL yn cynnwys cyrff anllywodraethol cadwraeth natur gweithredol, fel yr RSPB, yr Ymddiriedolaethau Natur, Plantlife a Buglife yn ogystal ag asiantaethau statudol a chyrff ymchwil fel Cyfoeth Naturiol Cymru a Phrifysgol Abertawe.
- Cynyddu'n gwaith gyda grwpiau cymunedol lleol ac ysgolion i annog cynifer o breswylwyr â phosib yn Abertawe i ymwneud â chynnal a gwella bywyd gwyllt lleol.
- Ceisio cymorth pellach gan lywodraethau'r DU a Chymru i roi'r pwerau a'r adnoddau angenrheidiol i ni er mwyn sicrhau ein bod yn cael ein grymuso i gynnal a gwella bioamrywiaeth.
- Chwilio am adnoddau i ddarparu cyllid refeniw a chyfalaf craidd tymor hir cynaliadwy, gan ein galluogi i wella'r gallu a'r adnoddau i gynllunio a chyflwyno

strategaethau a mentrau tymor hir ar gyfer adfer natur (yn hytrach na dibynnu ar brosiectau tymor byr a ariennir gan grantiau).

Penderfyniad y cyngor hwn yw:

- Y bydd y cyngor yn datgan argyfwng natur ac yn creu Cynllun Gweithredu Newid yn yr Hinsawdd a Natur
- Bydd y cyngor yn ehangu cylch gorchwyl ac aelodaeth y Bwrdd Rhaglen Newid yn yr Hinsawdd presennol a grŵp llywio'r hinsawdd i ddod yn Fwrdd y Rhaglen Newid yn yr Hinsawdd a Natur ac yn y drefn honno, y Grŵp Llywio Newid yn yr Hinsawdd a Natur
- Bydd y cyngor yn adnewyddu'r Siarter Newid yn yr Hinsawdd i ddod yn Siarter Hinsawdd a Natur integredig
- Bydd Arweinydd y cyngor yn ysgrifennu at Brif Weinidog y DU ac at Brif Weinidog Cymru yn gofyn am adnoddau a phwerau ychwanegol i alluogi'r cyngor i gyflawni Cynllun Gweithredu llawn ac integredig ar gyfer Natur a Newid yn yr Hinsawdd.

Acronymau

IPBES - Llwyfan Rhynglywodraethol ar Fioamrywiaeth ac Ecosystemau (corff o wyddonwyr sy'n cyfateb i aelodaeth y Panel Rhynglywodraethol ar y Newid yn yr Hinsawdd (IPCC)).

PNL - Partneriaeth Natur Leol - corff Cymru gyfan o sefydliadau sy'n gweithio ar gyfer natur.

NGO - Corff anllywodraethol

RSPB - Cymdeithas Frenhinol er Gwarchod Adar